

АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ

Щербакова О.Л., Нікіфорчук С.С.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

У статті розглядається проблема впровадження предметно-мовного інтегрованого навчання у вищих навчальних закладах України. Авторами надано визначення понять таких методик навчання як CLIL та CALL. Досліджені характеристики та особливості типів двомовного навчання. Виділені основні цілі методики предметно-мовного інтегрованого навчання. Розглядаються переваги інтегрованого навчання при формуванні загальних компетенцій студентів. Надається опис умов, які є необхідними для впровадження предметно-мовного навчання та отримання очікуваних результатів. Авторами визначені та проаналізовані основні переваги та труднощі при імплементації методики CLIL у вищих навчальних закладах України. **Ключові слова:** інноваційна методика, предметно-мовне інтегроване навчання, комунікативна і лінгвістична компетенція, інтенсифікація та удосконалення аудиторної та самостійної роботи, специфічні професійні компетенції.

Постановка проблеми. В сучасному суспільстві володіння іноземною мовою розглядається як один з головних інструментів розширення професійних знань та можливостей. Різноманітні методи та підходи у навчанні іноземних мов набувають високої популярності в сучасному світі глобалізації та інтеграції. Європейська інтеграція України зумовлює прискорення процесу оволодіння іноземними мовами та підвищення його якості, тому українські дослідники розглядають новітні світові методики навчання з метою їх запровадження у вищих навчальних закладах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день, найбільш поширеними та перспективними методиками навчання іноземних мов, які прийняті в Євросоюзі, вважаються CLIL та CALL, як показує аналіз останніх публікацій у цій сфері [3, 4, 5].

CALL – це навчання іноземних мов за допомогою широкого спектру комп'ютерних програмних засобів для всіх наявних форм навчання іноземних мов [4]. Зважаючи на те, що CALL не вважається самостійною методикою навчання іноземних мов, а розглядається багатьма спеціалістами тільки як один з технічних засобів інтенсифікації та удосконалення аудиторної та самостійної роботи [4], тому ми детальніше розглянемо методику CLIL, яка в деяких країнах Європи, наприклад Фінляндії, виходить на рівень державної освітньої програми.

Термін CLIL (Content and Language Integrated Learning) був запроваджений дослідником Девідом Маршем у 1994 році для позначення методики викладання загальноосвітніх предметів іноземною мовою. В українській мові абревіатура CLIL розшифровується як предметно-мовне інтегроване навчання (або за Л.Г. Мовчан: контекстно-мовне інтегроване навчання [2, с. 217]). Тобто CLIL, як стверджує Коченкова О.М. – це предметно-мовне інтегроване навчання, що дозволяє сформувати у студентів лінгвістичні та комунікативні компетенції на іноземній мові в тому ж учбовому контексті, в якому формуються та розвиваються загальноосвітні знання та вміння [1].

На сьогоднішній день велика кількість наукових публікацій обґрунтовує необхідність впровадження CLIL у вищих навчальних закладах

України [3, 6, 7, 8]. Але більшість публікацій зосереджена на тому, щоб запропонувати організацію навчального процесу та надати рекомендації щодо відбору навчального матеріалу для практичних занять або самостійної роботи студентів з навчальних предметів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на те, що сьогодні багато європейських країн досить успішно використовують методику CLIL на практиці, відкритим залишається питання про впровадження даної методики у вищі навчальні заклади України, адже для нашої країни ця методика є інноваційною. Розвиток мовної компетенції студентів міг би перейти на якісно новий рівень, якщо подана методика буде ретельно вивчена та будуть розроблені механізми її впровадження в процес навчання.

Мета статті полягає у:

- визначенні понять таких методик навчання як CLIL та CALL;
- дослідженні характеристики та особливостей типів двомовного навчання;
- виділенні основних цілей методики предметно-мовного інтегрованого навчання;
- описі умов, які є необхідними для впровадження предметно-мовного навчання;
- визначенні та аналізі основних переваг та труднощів при імплементації методики CLIL у вищих навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу. При розробці курсу навчання на базі даної методики, необхідно враховувати 4 «С» методики CLIL: content (зміст), communication (комунікація), cognition (розумові здібності), culture (культурологічні знання). Також, при визначенні головних принципів CLIL виділяють наступні п'ять аспектів, які по-різному реалізуються в залежності від віку студента, соціально-лінгвістичного оточення і рівня занурення в CLIL: культурний, соціальний, мовний, предметний та навчальний аспекти.

Для впровадження методики CLIL в навчальну програму необхідно ретельно вивчити характеристики та особливості типів двомовного навчання:

Перший тип – це «злиття», тобто викладання другої державної мови. При цьому, викладачі є носіями даної мови і мають відповідну кваліфікацію. Теорія та практика двомовної освіти ви-

никла в Канаді в 1970-х роках, коли студентів паралельно навчали французькій мові.

Другий тип – «підпорядкування» – пов'язаний з лінгвістичною та культурною інтеграцією мігрантів (лінгвістичної меншості). В цьому випадку студенти вивчають мову більшості для засвоєння навчальної програми, а також для використання мови в повсякденному житті. Отже, компетенції в засвоєнні мови впроваджуються за допомогою навчання. Така практика поширена для навчання дітей мігрантів в багатьох Європейських країнах.

Третій тип – це метод предметно-мовної інтеграції, який є формою двомовної освіти і відображає певні відносини між предметом, студентом та мовою. В цьому випадку інтеграцію мови можна визначити як освітній підхід, при застосуванні якого іноземна мова використовується в якості засобу викладання низки освітніх предметів звичайному контингенту студентів.

Основними цілями методики CLIL можна виділити наступні:

- розвитку навичок міжкультурної комунікації;
- вивчення професійної термінології цільовою мовою;
- вивчення тематичних дисциплін з різних точок зору;
- вдосконалення загальних компетенцій мови, яка вивчається;
- розвитку навичок усного мовлення;
- урізноманітнення методів та форм аудиторних занять;
- підвищення мотивації студентів.

Однією з найголовніших переваг методики CLIL можна визначити підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови. Навички спілкування іноземною мовою в професійному контексті стає пріоритетним. Студенти мають можливість краще пізнати та зрозуміти культуру мови, яка вивчається, що призводить до формування соціокультурної компетенції. Повне занурення в природне мовне середовище дозволяє студентам вивчити специфічні терміни, певні мовні конструкції, таким чином готуючи їх до подальшого навчання та використання отриманих знань та вмінь.

Незважаючи на значну кількість переваг впровадження методики CLIL у вищих навчальних закладах України, існують також певні труднощі в реалізації даних інновацій. Адже викладачі повинні володіти мовною компетенцією та методикою викладання іноземних мов разом з методикою викладання академічних предметів тощо.

Для імплементації інноваційної методики CLIL викладачі повинні володіти наступними навичками та компетенціями як:

- знанням психологічних аспектів двомовного навчання;
- мовними навичками в сфері дисципліни, яку викладають;

- знанням великої кількості методик навчання дисципліни та іноземної мови;

- здатністю викладати дисципліну іноземною мовою; готовністю до постійного підвищення кваліфікації.

Тобто, для реалізації такої методики у вищих навчальних закладах України необхідні високо кваліфіковані викладачі, які здатні читати лекції та проводити практичні, семінарські або лабораторні заняття двома мовами.

Наступною проблемою у реалізації методики CLIL можна назвати розробку нових навчальних програм та підготовку навчального матеріалу. Окрім володіння іноземною мовою методика предметно-мовного навчання потребує інноваційного підходу до проведення занять, тобто використання різних форм подання матеріалу, організації роботи, яка буде направлена на індивідуальну та творчу діяльність студентів. Таким чином, викладачі, які використовують методику CLIL, повинні володіти специфічними професійними компетенціями для ефективно імплементації даної методики.

Серед інших недоліків впровадження методики CLIL у вищих навчальних закладах України ми можемо виділити наступні:

- брак висококваліфікованих викладачів для впровадження методики CLIL;
 - складність підготовки необхідних кадрів;
- проблеми, пов'язані з розробкою нових навчальних програм, добірки навчальних матеріалів тощо;
- брак коштів для проходження українськими викладачами стажування за кордоном та для запрошення викладачів з Європи в Україну.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Глобалізація та розвиток міжнародних зв'язків вимагають від сучасних навчальних закладів використання інноваційних методів оволодіння іноземними мовами, які базуються на мотивації студентів, конкретних навчальних програмах та відповідній підготовці викладачів.

Варто також відмітити, що не існує визначених критеріїв, на які можна спиратися при визначенні поліпшення або погіршення рівня знань студентів після впровадження методики CLIL.

Використання методики CLIL відповідає функціональному підходу до викладання іноземної мови і дозволяє досягнути високої ефективності в її оволодінні.

В Європейських країнах вже доведена ефективність впровадження предметно-мовного навчання в середніх навчальних закладах, отже вважаємо, що ця методика може бути рекомендована для загальноосвітніх шкіл України. Що стосується вищих навчальних закладів, то наразі оцінити переваги використання цієї методики неможливо, але ми вважаємо доцільним розробляти та впроваджувати CLIL як інноваційну методику підготовки високо кваліфікованих фахівців в різних галузях.

Список літератури:

1. Коченкова О. М. Возможности профилизации преподавания иностранных языков с помощью применения элементов методики CLIL (интегрирование преподавания иностранного языка и других учебных дисциплин) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kochenkova.ru/publ/vozmozhnosti_profilizacii_prepodavaniya_inostrannykh_jazykov_s_pomoshhju_primeneniya_ehlementov_metodiki_clil_integririrovanie_prepodavaniya_inostrann/1-1-0-1.
2. Мовчан Л. Г. Використання досвіду Швеції у вітчизняній практиці навчання іноземних мов [Електронний ресурс] / Л. Г. Мовчан // Гуманізація навчально-виховного процесу. – 2011. – Спец. вип. 7, ч. 2. – С. 214-220.

3. Тарнопольський О. Б. Навчання через зміст, змістовно-мовна інтеграція та іншомовне занурення у викладанні іноземних мов для професійних цілей у немовних вишах / О. Б. Тарнопольський // Іноземні мови. – 2011. – 192 с.
4. Ewa M. Golonka, Anita R. Bowlers, Victor M. Frank, Dorna L. Richardson and Suzanne Freynik (2012): Technologies for foreign language learning: a review of technology types and their effectiveness, Computer Assisted Language Learning. DOI: 10.1080/09588221.2012.700315 Режим доступу: http://www.sinocall.org/pdf/Technologies_for_foreign-language.pdf.
5. European Commission – ICF Improving the effectiveness of language learning: CLIL and computer assisted language learning – Режим доступу: http://ec.europa.eu/languages/library/studies/clil-call_en.pdf.
6. David Marsh, Peeter Mehisto, Dieter Wolff, Maria Jesus Frigols Martin: European Framework for CLIL: Teacher Education / Council of Europe – Режим доступу: <http://encuentrojournal.org/textos/9.%20CLIL-Framework.pdf>.
7. Coyle D., 2010 / Evaluating the impact of CLIL programmes, in: Content and Language Integrated Learning. Cambridge English.
8. Ruiz de Zarobe, Y. R., 2013. CLIL Implementation: from policy makers to individual initiatives. International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 16:3, p. 231-243.

Щербакова Е.Л., Никифорчук С.С.

Николаевский национальный университет имени В.А. Сухомлинского

АСПЕКТЫ ВНЕДРЕНИЯ ПРЕДМЕТНО-ЯЗЫКОВОГО ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ В ВУЗАХ

Аннотация

В статье рассматривается проблема внедрения предметно-языкового интегрированного обучения в высших учебных заведениях Украины. Авторами обозначены определения понятий таких методик обучения как CLIL и CALL. Исследованы характеристики и особенности типов двуязычного обучения. Выделены основные цели методики предметно-языкового интегрированного обучения. Рассматриваются преимущества интегрированного обучения при формировании общин компетенций студентов. Описываются условия, которые необходимы для имплементации предметно-языкового обучения и получения ожидаемых результатов. Авторами определены и проанализированы основные преимущества и трудности при внедрении методики CLIL в высших учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: инновационная методика, предметно-языковое интегрированное обучение, коммуникативная и лингвистическая компетенции, интенсификация и усовершенствование аудиторной и самостоятельной работы, специфические профессиональные компетенции.

Shcherbakova O.L., Nikiforchuk S.S.

Mykolaiv V.O. Sukhomlynskyi National University

ASPECTS OF CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING IMPLEMENTATION IN UNIVERSITIES

Summary

The article reveals the problem of content and language integrated learning method implementation in Ukrainian universities and colleges. The authors give the definition of such teaching methods as CLIL and CALL. The characteristics and peculiarities of bilingual learning types are researched. The main aims of content and language integrated learning method are distinguished. The advantages of integrated learning in formation of students' general competences are considered. The description of conditions which are necessary for content and language integrated learning method implementation and receiving of expected results is given. The authors define and analyze the main advantages and difficulties in implementation of CLIL in Ukrainian universities and colleges.

Keywords: innovative method, content and language integrated learning, communicative and linguistic competence, intensification and improvement of in-class work and individual work of students, specific professional competences.